

Ympäristöministeriölle

diaarinumero VN/5360/2026

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi eräiden muovituotteiden tuottajien kunnille vuosilta 2026–2028 maksamista korvauksista.

Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta ja pyytää ottamaan valmistelussa huomioon seuraavat asiat.

1. Yleiset huomiot

Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry pitää tärkeänä, että SUP-direktiivin mukainen tuottajavastuu toteutetaan Suomessa tavalla, joka kattaa mahdollisimman kattavasti muovituotteiden aiheuttamat ympäristövaikutukset ja kunnille syntyvät kustannukset. Ehdotettu asukaskohtaiseen kustannukseen perustuva korvausmalli lisää järjestelmän ennakoitavuutta sekä kunnille että tuottajille.

2. Mikromuovit ja vesistökuormitus

Asetusehdotuksessa tuottajien kustannusvastuu kohdistuu pääasiassa roskaantumisen ehkäisyyn ja siivoukseen yleisillä alueilla sekä jätteen keräykseen. VSKL katsoo, että tarkastelu jää tältä osin puutteelliseksi, koska se ei huomioi muovituotteiden hajoamisesta syntyvien mikromuovien kulkeutumista vesistöihin eikä tästä aiheutuvia kustannuksia vesihuollolle.

Merkittävä osa ympäristöön päätyvästä muovista kulkeutuu hulevesien mukana vesistöihin tai jätevesijärjestelmään. Jätevedenpuhdistamot poistavat suuren osan mikromuoveista, mutta niiden poistaminen aiheuttaa kustannuksia vesihuoltolaitoksille esimerkiksi prosessien tehostamisen, seurannan sekä lietteen käsittelyn kautta. Lisäksi osa mikromuoveista päätyy vesistöihin suoraan hulevesien mukana ilman käsittelyä.

VSKL korostaa, että muovituotteiden ympäristövaikutukset eivät rajoitu näkyvään roskaantumiseen, vaan merkittävä osa haitasta syntyy mikromuoveina. Ympäristöoikeudellisen aiheuttamisperiaatteen mukaisesti myös näistä vaikutuksista aiheutuvat kustannukset tulisi kohdentaa tuottajille.

VSKL kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että mikromuovit muodostavat erityisen ongelmallisen ja kasvavan ympäristöriskin, jota nykyinen kustannusmalli ei tunnista. Toisin kuin näkyvä roska, mikromuovit ovat käytännössä pysyviä ympäristössä ja kertyvät sekä vesistöihin että sedimentteihin. Niiden poistaminen ympäristöstä on erittäin vaikeaa tai mahdotonta sen jälkeen, kun ne ovat päätyneet vesiekosysteemeihin.

Mikromuovit voivat myös toimia haitallisten aineiden kuljettajina ja sitojina, mikä lisää niiden ympäristö- ja mahdollisia terveysvaikutuksia. Tästä syystä niiden hallinta edellyttää painopisteen siirtämistä jälkikäteisestä siivouksesta ennaltaehkäisyyn.

VSKL korostaa, että nykyinen tuottajavastuujärjestelmä ohjaa ensisijaisesti näkyvän roskaantumisen vähentämiseen, mutta ei riittävästi huomioi tuotteiden elinkaaren aikaisia

hajautuneita päästöjä, kuten mikromuovin muodostumista. Tämä heikentää järjestelmän ohjausvaikutusta suhteessa ympäristön kannalta keskeisiin vaikutuksiin.

Lisäksi mikromuovien hallintaan liittyy merkittäviä tutkimus-, seuranta- ja analytiikkakustannuksia, joita kunnille ja vesihuoltolaitoksille syntyy esimerkiksi:

- mikromuovien mittaamisesta ja seurannasta vesistöissä ja jätevesissä
- puhdistusprosessien kehittamisestä ja optimoinnista
- lietteenkäsittelyn turvallisuuden varmistamisesta

Nämä kustannukset eivät sisälly nykyiseen korvausmalliin, vaikka ne liittyvät suoraan muovituotteiden käytöstä aiheutuviin ympäristövaikutuksiin.

VSKL katsoo, että tuottajavastuujärjestelmää tulisi kehittää siten, että se huomioi myös hajakuormituksen luonteiset päästöt, kuten mikromuovit. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi:

- mikromuovikuormitusta kuvaavan komponentin sisällyttämistä kustannusmalliin,
- vesihuollon ja hulevesien hallinnan kustannusten osittaista huomioimista, tai
- erillisten ohjauskeinojen kehittämistä mikromuovipäästöjen vähentämiseksi.

VSKL esittää, että jatkovalmistelussa arvioidaan mahdollisuuksia sisällyttää mikromuovien hallintaan liittyviä kustannuksia tuottajavastuun piiriin.

3. Kustannusten määräytyminen

Liitto pitää myönteisenä, että asukaskohtainen kustannus perustuu kuntien ilmoittamiin kustannustietoihin. Jatkovalmistelussa olisi kuitenkin tärkeää varmistaa, että kustannuslaskenta perustuu riittävän kattavaan ja ajantasaiseen aineistoon, jotta järjestelmä kuvaisi mahdollisimman hyvin todellisia kustannuksia.

VSKL kiinnittää huomiota siihen, että kaikki kunnat eivät ole hakeneet korvauksia tai raportoineet kustannuksia yhdenmukaisesti, mikä voi heikentää kustannusarvioiden edustavuutta. Tämä korostaa tarvetta kehittää kustannustiedon keruuta ja varmistaa, että käytettävä aineisto kattaa riittävän laajasti eri kuntatyyppit ja toimintaympäristöt.

Lisäksi kustannusmalli perustuu pääosin nykytilanteen kustannuksiin, eikä se välttämättä huomioi tulevia muutoksia, kuten roskaantumisen lisääntymistä, ilmastonmuutoksen vaikutuksia (esimerkiksi hulevesikuormituksen kasvu) tai kiristyviä ympäristövaatimuksia. Näillä tekijöillä voi olla merkittävä vaikutus kuntien todellisiin kustannuksiin tulevina vuosina.

VSKL pitää tärkeänä, että kustannusten määräytymismalli on riittävän joustava ja mahdollistaa kustannustason säännöllisen tarkistamisen. Erityisesti tulisi varmistaa, että:

- kustannusperusteet päivitetään määräajoin ajantasaisen tiedon perusteella,
- raportointikäytännöt ovat yhdenmukaiset ja vertailukelpoiset kuntien välillä, sekä
- kustannusmalli huomioi myös sellaiset kustannukset, joita ei nykyisin kattavasti tilastoida, kuten hulevesijärjestelmien ylläpitoon ja roskaantumisen ennaltaehkäisyyn liittyvät toimet.

VSKL korostaa, että kustannusmallin tulee toteuttaa aiheuttamisperiaatetta mahdollisimman täysimääräisesti siten, että tuottajille kohdistuvat maksut vastaavat todellisia, kunnille aiheutuvia kustannuksia.

4. Roska-aineiston ja tuoteryhmäjaon tarkastelu

Asetuksessa esitetty kustannusten jakaminen tuoteryhmittäin perustuu roska-aineiston koostumustutkimuksiin. VSKL pitää tärkeänä, että tutkimukset ovat riittävän kattavia sekä maantieteellisesti että ajallisesti.

5. Yhteenveto ja esitykset

Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry:

1. korostaa mikromuovien huomioimista tuottajavastuujärjestelmässä
2. pitää tärkeänä vesihuollolle syntyvien kustannusten arviointia
3. esittää kustannuslaskennan aineiston pitämistä ajantasaisena
4. korostaa roska-aineiston tutkimusten merkitystä

Helsingissä 14.4.2026

Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry

Hannu Moilanen

Toiminnanjohtaja